

BEYSEHIR İLÇESİ VE YAKIN ÇEVRESİ TURİZM VE REKREASYON KULLANIMINA YÖNELİK PEYZAJ POTANSİYELİNİN SAPTANMASI ÜZERİNE BİR ARASTIRMA¹

Sertaç GÜNGÖR²

Mükerrem ARSLAN³

² Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Konya

³ Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

ÖZET

Beyşehir ilçesi Türkiye'nin en eski yerleşimlerindenidir. Bunu çevrede bulunan tarihi eserler ve abidelerle ortaya koymaktadır. Tarih öncesi devirlere uzanan Beyşehir'in geçmişi günümüzden 8-10 bin yıl öncesinden başlatılır. Hitit, Roma, Helenistik çağdan kalma eserleri bulunmaktadır. Fakat Beyşehir esas karakterini Anadolu Selçuklulari devrinde bulmuştur. Beyşehir'e hiçbir dönemde verilmeyen önemi vererek Anadolu Selçuklu Devletinin yazlık baskentini Kubadabad adı ile anılan yerde kurmuşlardır. Bütün bunlardan dolayı, Beyşehir çevresi tarihi ve doğal güzellikleriyle bir açık hava müzesini andirir.

Beyşehir İlçe yüzölçümününün 1/4'ünü (651 km²) ile Türkiye'nin 3. büyük gölü olan Beyşehir gölü teskil eder. Gölün denizden yüksekliği 1116 m. dir. Eni 10-25 km arasında değişiklik gösterir. Kuzeybatı ve Güneydoğu doğrultusunda uzanan göl, 42 km boyundadır. Doğal bir göl durumunda olan Beyşehir Gölü'nün suyu tatlıdır. Yer altında Manavgat Çayı ile Akdeniz'e ulaşır.

Ülkemizde artan turizm talebi, bununla birlikte gelisen turizm sektörüne dayali ticaretin ilerlemesi, hizli nüfus artisi ve sagliksiz kentlesme, gün geçtikçe doğal ve kültürel değerlere daha fazla zarar vermektedir. Bu durumu engelleyebilmek için, ulusal ve uluslararası pek çok toplantı yapılmış ve çevre koruma konusunda ortak kararlar alınmıştır. Bu anlamda amaç, çevrenin geri dönüşmez biçimde zarar görmesinden önce, kullanımını uygun bir biçimde sınırlandırmaktır. Böylece, endemik, ender ve özel bir habitata sahip flora ve fauna değerlerini güvence altına almak mümkün olacaktır. Aynı zamanda, tarihi ve kültürel mirasın olumsuz etkilenmesinin önlenmesi, korunması ve gelecek nesillere aktarılması sağlanabilecektir.

Bölgenin turizm potansiyelinin yanında, doğal peyzaj özellikleri ve bilimsel çalışmalara iyi bir kaynak oluşturulması, bu konulara ağırlık verilerek koruma ve kullanım kriterlerinin belirlenmesini gerektirmiştir. Çalışma kapsamında, Beyşehir ilçesi ve yakın çevresinin doğal ve kültürel özellikleri CBS yardımıyla saptanmış ve analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Beyşehir, turizm, rekreasyon, Arcview, peyzaj potansiyeli

A RESEARCH ON THE DETERMINATION OF LANDSCAPE POTENTIAL AIMED AT TOURISM AND RECREATIONAL USAGE OF THE PROVINCE OF BEYSEHIR AND ITS ENVIRONS

ABSTRACT

Beyşehir is one of the oldest settlements of Turkey. The surrounding historical remains and monuments justify this. The history of Beyşehir, which extends to prehistoric times, has begun 8-10 thousand years ago. It has works of art from Hittites, Romans and Hellenistic ages. Yet Beyşehir reached its prime when Anatolian Seljuk's have given importance to Beyşehir, which have never been given before, built the summer capital of Anatolian Seljuk state named Kubadabad. Because of these, surroundings of Beyşehir resemble an open air museum with its historical and natural beauties.

With its surface area of 651 km², forming 1/4 of the general area of Beyşehir Country, the lake Beyşehir is the third in largeness among the lakes in Turkey. The altitude of the Lake's Surface is 1116 above the sea-level. Its width varies between 10 and 25 km. Where as its length from the Northwest to the Southeast is 42 km.. Beyşehir Lake is a natural Lake with its fresh-water. It extends underground to Mediterranean through Manavgat River.

The increasing touristic demand together with the commercial developments supported by the improving tourism sector, the rapid increase in population and the unplanned urbanization have gradually been causing more harm to natural and cultural resources of the country. The numbers of national and international congresses have been held in order to hinder this situation, and decisions have mutually been taken on preserving the environment not having to a degree of harmless that can not be restored. Furthermore, the use of lands should be limited in a convenient way. Thus, it will be possible to preserve the flora and fauna, which possess a special, endemic and rare habitat. The prevention and preservation of the historical and cultural heritage will be transferred to the future generations, as well.

Besides the touristic potential of the region, its natural specialties of landscape, and being a good source for scientific researches have had to be determined the criteria of its usage by taking especially these matters into consideration. In this study natural and cultural attributes of Province of Beyşehir is analyzed and determined by means of GIS applications.

Key words: Province of Beyşehir, tourism, recreation, Arcview, landscape potential

GİRİŞ

Dünya da degisen turist talebine uygun büyük bir potansiyele sahip bulunan Türkiye, artık siradan bir turistik varis noktası olmaktan çıkıp, bütün varlık ve kurumlariyla Akdeniz ve Avrasya'nin en önemli turizm ülkelerinden biri olmuştur. Deniz, günes, kum gibi geleneksel turizm denince akla ilk gelen üç unsur açısından bakıldığında, Akdeniz'de siradan bir ülke

konumunda olan Türkiye, tarih, kültür, sanat, doğal güzellikler, gastronomi, folklor, sıcak ve sevecen insanlari söz konusu olduğunda, aynı coğrafya da essiz bir üstünlüğe sahiptir. Diğer bir deyişle Türkiye yirmi birinci yüzyilin farklı renk ve tatlar arayan, degisen turist profilinin talep ettiği tüm özellikleri barındırmaktadır. Ülkemizin bu potansiyelini, sürdürülebilirlik özelliğini göz ardı etmeden, turizmin hizmetine tasıyabilmek, bilinçli ve bilimsel çalışma ve planlamayı gerekli kılmaktadır. Ekonomik, sosyal,

¹ Sertaç GÜNGÖR'ün Doktora Tezinden Özetlenmiştir.

kültürel, çevresel gelişmelerin izlenmesi, dış dünya ile verimli ilişkiler, turizm varlıklarının rasyonel kullanımı ve turizm gelirlerinin maksimizasyonu ancak turizmde etkin bir planlama ile sağlanabilir (DPT 2001).

Türk turizminin en büyük eksikliklerinden biri olan tanıtma konusunda yapılması gereken işlerin başında, turizm sektörünün ekonomik, sosyal, politik öneminin kamuya ve kamuoyuna anlatılması gelmektedir. Turizmde gerekli adımların atılmasında tüm kesimlerin sektör konusunda bilinçlendirilmesine ihtiyaç vardır. Tanıtma konusunda kamu ve özel sektör birlikte çalışmalıdır. Tanıtma; ülke imajı ve sektörel tanıtma olarak iki temel kavramla ele alınmalıdır. Ülke imajı, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik ve yönetsel boyutlarıyla Türkiye imajının geliştirilmesini ifade eder. Ülke imajı konusunda örgütlenme ve kaynak yaratma işlevleri ağırlıklı olarak kamunun sorumluluğunda olmalıdır (DPT 2001).

Seyahat etmek, dinlenmek, eğlenmek, spor yapmak ve kültürlerini genişletmek insanların vazgeçilmez beseri istekleridir. Bu istek turizm olayının yaratıcı unsurudur. İnsanların çalışma saatlerini azaltarak kendilerine ayırdıkları zamanı arttırmaları, tatillerini yılın belli bir periyodundan çıkararak, yılın muhtelif zamanlarına yayma çabaları ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler, dünya da turizm olayının sürekli gelişeceğinin ifadesidir. Nitekim, bu sürekli gelişim, bugün turizmi dünya ticaretinde petrolden sonra ikinci sıraya oturtmuş; 1980 yılında 285 milyon olan turist sayısını 1990 yılında 455 milyon, 1998 yılında 625 milyon kişiye çıkartmıştır. Dünya daki turizm geliri ise bu müddet içerisinde 102 milyar dolardan 445 milyar dolara ulaşmıştır. Doksanlı yıllarda Dünya turizmindeki ortalama artış hızı, turist sayısında yılda %4, turizm gelirinde %7,2 olmuştur. Doksanlı yılların artış hızıyla bile 2005 yılında Dünya turizm sektörünün eriseceği büyüklükler söyle tahmin edilebilir. Turist sayısı: 830 milyon kişi; Turizm geliri: 700 milyar USD (DPT 2001).

Dünya turizm trendlerinde gözlenen değişimler; yenilik ve çeşitlilik talebinin artması olarak özetlenebilir. Deniz, kum, güneşten oluşan talebin yerini kültür, tarih, sağlık, kongre, eğlence, heyecan motifleri almakta, kıyıda turizminin yerine tüm ülkenin, sezonluk seyahatler yerine yılın tümüne yayılan turizm hareketi gelişmektedir. Turizmin ekonomik, sosyal kültürel ve ekolojik etkileri üzerinde daha yüksek bilinç ve duyarlılık egemen olmakta, parası ve zamanı daha fazla, zor tatmin olan, meraklı ve seçici turist kitlesi önem kazanmaktadır. Gelişen turist yapısıyla birlikte kalite, saniter altyapı, çevre, konukseverlik beklentileri artmaktadır (DPT 2001).

İnsanların kendilerince özgür olarak kullanabilecekleri boş zamanın önemli bir gereksinim olduğu görüşünün yaygınlaşması ve uygulamaya konulmuş olması, günümüzde gelişmekte olan ve özellikle gelişmiş ülkelerde, rekreasyon etkinlikleri olarak yeni yaşam biçimleri yaratmıştır. Bu yaşam biçimlerini

etkileyen rekreasyon uygulamaları, hem çeşit, hem de katılan insanlar bakımından sürekli zenginleşmiştir. İşte, bu etkinliklerin en önemli aşamasını turizm oluşturmaktadır (Karaküçük 1999).

Turizm ve rekreasyon genel olarak insanların yaşam kalitesini arttırarak, tatmin düzeylerini etkilemektedir. Dolayısıyla rekreasyon ve turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, rekreasyon ve turizm arasındaki ilişki ve etkileşimler giderek artan bir ilgiyle araştırma konusu yapılmaktadır (Karaküçük 1999).

Rekreasyon ve turizm çeşitli şekillerde tanımlanabilir. Turizm; evden uzakta, bir gecedan daha fazla süren ve amaç olarak sadece dinlenmeyi içeren bir olgudur. Sıklıkla rekreasyonel aktiviteleri içerir. Rekreasyon; yapıldığı sezona ve aktivite tipine göre farklılık gösterir. Kış sezonu (2.5 cm. kalınlığındaki karın ilk oluştuğu ve sona erdiği tarihler arası) ve yaz sezonu (en son kar eridikten 2 hafta sonra başlar) rekreasyonel aktiviteleri vardır. Açık hava rekreasyon aktiviteleri kaynağın durumuna göre de sınıflandırılırlar. Kuru zemin aktiviteleri (golf, piknik, yürüyüş, kamping, vb.), su varlığına dayalı aktiviteler (güneşlenme, yüzme, dalma, balıkçılık, vb.) ve kar ya da buz varlığına dayalı aktiviteler (kayak, kayak motoru, buzda balık avlama, vb.) olarak üçe ayrılırlar. Hava koşulları yukarıdaki her üç aktivite için çok önemlidir (Wittrock et al. 1992, IISD 1997).

Modern turizmin ilk tanımı, 1905 yılında E. Guyer-Freuler tarafından “artan dinlenme ve hava değişimi gereksinimi nedeniyle doğal güzelliklerin aranması ve bunlardan duyulan zevkin artması, ticaret ve endüstrinin gelişmesi, ulaştırma araçlarının mükemmelleşmesi sonucu insan topluluklarının çeşitli ilişkiler kurmalarına dayanan önemli bir olaydır” şeklinde yapılmıştır. (Sertkaya 2001).

Durgunay 2001’a göre turizm; asil oturulan yer dışındaki başka bir yere eğlence, tatil, kültür, arkadaş ve akraba ziyareti, aktif spor, toplantı, görev, iş, öğrenim, sağlık, transit vb.. amaçlarla seyahat etmenin yarattığı olayların bütünü olarak tanımlanmaktadır.

EPA (Amerika Çevre Koruma Ajansı) turizmde farklı bir tanım getirmiş ve uzaklığa göre değerlendirme yapmıştır. Buna göre turizm etkinliğinden söz edilebilmesi için katılımcı evinden uzakta en az bir gece geçirmeli ve en az 50 mil (80 km.) uzaklığa gitmelidir (EPA 2000).

Turizm türleri ve sınıflaması: Turizm sınıflaması farklı metodlarla yapılmaktadır. İnsanlar sadece görmek, görmek, dinlenmek amacıyla turizm faaliyetlerinde bulunmazlar. Onları bu faaliyetlere yönelten çok çeşitli nedenler vardır.

Pearce 1992’a göre turizm sınıflamasında kullanılan değişkenler aşağıdaki gibidir.

Amacına göre,

Tesislere göre (tipi, ölçüğü, kalitesi),

Yapıldığı yere (yöre) göre,

Mülkiyete göre,
Gelisim asamalariina göre,
Pazarlara ve pazarlamaya göre (turistin kaynagi, turist karakteristikleri),
Etkiye göre.
Kaspar (1976)'in yaptigi turizm siniflamasi oldukça genistir (Hasgüler 2003).

1. Dürtülere göre siniflama
  - a. Rekreatif turizm   b. Kültürel turizm
  - c. Topluluk turizmi   d. Spor turizmi
  - e. Ekonomik turizm   f. Politik turizm
2. Dis etki ve nedenlere göre siniflama
  - a. Gelise göre: * İç turizm   * Dis turizm
  - b. Kalis süresine göre.
  - c. Katılanlarin sayisina göre .
  - d. Katılanlarin yaslarina göre.
  - e. Kullanilan ulasim araçlarina göre.
  - f. Konaklama tiplerine göre.
  - g. Gelirler dengesine yansimasina göre.
  - h. Finansman biçimine göre.
  - i. Sosyolojik kriterlere göre.
  - j. Mevsime göre.

Rekreasyonun önemli bir alanini olusturan turizmin bes önemli özelligi bulunmaktadır (Karaküçük 1999). Bunlar;

Turizm, bir dizi olay ve iliskinin bütünüdür. Bunlardan yalnızca biri degildir.

Bu olaylar ve iliskiler, çeşitli yerlere seyahat eden insanların, bu hareketlerinden ve buralarda konaklamalarından kaynaklanır. Bu özellik konunun dinamik yönünün seyahat, statik yönünün ise konaklama olduğunu göstermektedir.

Seyahat ve konaklama, normal olarak yasanilan ve çalışilan yerlerin disındaki yerlerde olmaktadır. Böylelikle, seyahat edilen ve konaklanan yerlerde buralarda yasayan ve çalışan insanlarınkinden farklı faaliyetler ortaya çıkmaktadır.

Yer degistirmeler, geçici ve kısa dönemli bir nitelik taşımaktadır. Seyahate çıkan kişinin birkaç gün, hafta ya da ay içerisinde geriye dönme niyetinin bulunması gerekmektedir.

Ziyaret edilen yerlerde kazanç sağlamaya yönelik çalışma söz konusu degildir. Bu durum ziyaret, is bulmak ya da is kurmak gibi amaçlarla da ilişkili degildir.

Beyşehir Gölü, su kalitesi olarak içme, kullanma ve sulama suyu olarak kullanilabilecek özelliklere sahip Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olmasının yanı sıra irili ufaklı adaları, kumsalları, karstik mağaraları, fazla bozulmamış bitki örtüsü, tarihi ve kültürel değerleri ile doğa turizmi için ülkemizdeki en önemli alanlardan birisidir. Ayrıca Beyşehir gölünde ekono-

mik olarak balıkçılık yapılmakta olup; barındırdığı yaban hayatı da dikkat çekicidir. Özellikle nesli tehli- kede olan Tepeli Pelikanın ilk bilinen kuluçka koloni- leri Beyşehir Gölü adalarında tespit edilmiş olup; birçok kus türü için ideal bir beslenme, barınma ve kuluçka alanıdır. Göl bu özellikleri itibarıyla Ramsar Sözleşmesi kriterlerine göre, ülkemizdeki uluslararası öneme sahip sulak alanlardan birisi olup, Milli Parklar Kanunu uyarınca 1993 yılında Milli Park ilan edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Gerek uluslararası sözleşmelerle gerekse ulusal mevzuatımızda koruma altına alınan Beyşehir Gölü, su seviyesindeki değişimler ve kirlilikten dolayı tehdit altında bulunmaktadır. Göl su seviyesi sulamada kullanılan sular nedeniyle sürekli değişimlere maruz kalmaktadır. Gölü besleyen akarsular çevrelerindeki kirlenici kaynakların atıklarını göle tasımaktadır (Arslan vd. 2002).

Beyşehir Gölü UÇEP (ulusal çevre eylem planı) raporuna göre "risk altında göller" grubunda yer almaktadır. Ancak, her ne kadar risk altında değerlendirilmese de, gelecekte ortaya çıkabilecek olası sorunların habercisi olarak değerlendirilebilecek bazı çevre sorunları vardır.

Bilindiği gibi Beyşehir Gölü kapalı bir havzaya sahip bir su sistemidir. Genel olarak, yüzyıllardır yürütülen faaliyetlerde teknolojik gelişmelere paralel olarak suni gübre ve ilaç kullanımının yaygınlaşarak artması, gölden sulama amaçlı daha fazla su çekimi için sulama projelerinin uygulanmaya başlaması, artan nüfusun altyapı gereksinimlerinin karşılanamaması, göle doğal türlerin dışında balık asılanması, bu sürece paralel olarak ormanların üretime yönelik olarak işlenmesi nedeniyle azalması, ekonomik faaliyetlerde başlayan çeşitlenme ve sanayinin gelişmesi ile birlikte gerekli önlemlerin alınamaması olarak tanımlanabilecek nedenlere bağlı olarak çevre sorunları da yaşanmaya başlamıştır.

Beyşehir gölü ve yakın çevresinin korunmasının önemi:

Biyolojik çeşitlilik ve ekolojik rezerv olması açısından:

Genel olarak, belirli bir yerdeki tüm bitki, hayvan ve mikroorganizma türleri biyolojik çeşitlilik olarak tanımlanır. Biyolojik çeşitlilik, hem dünya, hem de her ülke için ayrı ayrı canlı doğal kaynak zenginliği olduğundan, ekonomik kalkınma açısından büyük önem taşır. Çünkü ülke ekonomisi kaçınılmaz olarak doğal kaynaklara dayanır. Bu nedenle, söz konusu zenginliklerin korunması ve geliştirilmesi günümüzün en önemli çevrebilimsel sorunudur (Arslan vd. 2002).

Ekolojik rezerv kavramı ise; doğal kaynak değerlerinin sürekliliğini sağlayarak gelecekte de varolmalarını mümkün kılmak amacıyla koruma altına alınan ve saklanan alanlar olarak tanımlanabilir.

Beyşehir gölü ve çevresi, pek çok açıdan "ekolojik rezerv" alanı olarak değerlendirilebilir. Bölge, biyolojik üretkenliğe çalışmaları ve eğitim amaçlı

faaliyetleri için oldukça uygun özelliklere sahiptir. Nadir bulunan veya tehlike altındaki bitki ve hayvan türlerinin doğal habitatlarında korunmuş olduğu alanlardır. Ayrıca bölge, insan etkisiyle değişime uğramış ve böylesi etkilerden sonra doğal ekosistemin iyileşmesine yönelik çalışmalara fırsat tanımış bir yerdir. Bu özellikler, bir alanın ekolojik rezerv alanı olarak değerlendirilmesi için uygun tanımlamalardır (Arslan vd. 2002).

Tarihi ve arkeolojik değerler açısından:

Beyşehir ve dolaylı tarihinin M.Ö. 6000-7000 yıllarına kadar indiği belirlenmiştir. Bölgede kaba ve yontma taş çağlarından kalma buluntulara rastlanmamış da Cilali taş (Neolitik) çagina ilişkin buluntular edinilmiştir. Beyşehir ve çevresi, Anadolu da tarihi Cilali taş devrine kadar indiği saptanabilen sayılı bölgelerden biri olup, eski çağlardan beri yoğun ve gözde bir yerleşim bölgesi olduğu özellikle höyüklerinden anlaşılmaktadır. İlçe çevresinde belirlenebilen bu höyüklerden birincisi, Çukurkent köyünün yakınında bulunan Çukurkent Höyüğü, ikincisi Gökasi Köyü'nün kuzey doğusunda Beyşehir-Isparta yolunun doğu kıyısında bulunan Gökasi Höyüğü, üçüncüsü de Yesildag kasabası çevresinde Beyşehir'in güney batısında bulunan Yesildag Höyüğü'dür. İlçe çevresinde bunlardan başka tarih öncesi ve sonrası zamanlardan kalma ve henüz araştırılması yapılmamış pek çok höyük bulunmaktadır (Arslan vd. 2002).

MÖ. 2000-1200 yılları arasında Hititler, Eflatunpinari ve Fasillar da eserler bırakmışlardır. Bu yıllarda bölge, Asur devletinin zaman zaman istilasına maruz kalmıştır. M.Ö 1200 yıllarında Firigler bölgeye hakim olmuş, bunu takiben Pisinya adında bağımsız bir devlet kurularak bölge Psidya adıyla anılmıştır. VII. Yüzyılda Lidyalılar, 546'da Persler, 333'de büyük İskender ve M.Ö. 120'de bölge Romalılarının eline geçerek daha sonra doğu Roma'nın (Bizans) hakimiyetinde kalmıştır. M.S. 1071 Malazgirt seferinden sonra Selçuklu Türkleri'nin idaresinde kalan Beyşehir, Anadolu Selçuklu döneminde çok önem kazanmış, Sultan Alaaddin Keykubat "Eyrinaz" mevkiinde (şimdiki Gölyaka köyü) Kubadabad sehrini kurarak burayı ikinci baskent yapmıştır. Anadolu'da 1243 yılında Mogolların istilasından sonra Esrefoglu Seyfettin Süleyman bey, Süleymaniye (Beyşehir) sehrini kurmuş, buradan bağımsızlığını ilan ederek, Esrefoglu Beyliği'ni meydana getirmiştir (Arslan vd. 2002).

Bölgedeki tarihi eserler genellikle gölün güney doğusuna kurulu, Konya'ya bağlı Beyşehir ilçesi civarında yer almaktadır. Fasillar ve Eflatunpinar anıtları yöredeki Hitit yerleşiminin kanıtlarıdır. Gölün doğusunda ve Beyşehir'den 22 kilometre uzaklıktaki Eflatunpinar Anıtı, bir su kaynağının başında bulunmaktadır. Hititler tarafından MÖ 13. yüzyılda yapılan anıtta kadın ve erkek figürlerinin yani sıra aslana benzeyen hayvanlar motifleri de vardır. Diğer bir Hitit anıtı olan Fasillar Anıtı ise Beyşehir-Konya karayolu üzerinde yer almaktadır. 7.5 metre yüksekliğindeki,

granit bloktan oluşan anıt tamamlanmamış durumdadır. Anıtta iki aslan arasında uzun giysili, ellerini göğsüne birleştirmiş tanrı olduğu düşünülen bir erkek figürü vardır. Frigya, Lydia, Pers, Makedonya ve Roma kültürlerinin gelip geçtiği Beyşehir ve civarı asıl önemine Anadolu Selçukluları döneminde kavuşmuştur. İlçede en önemli tarihi yapılar Esrefogulları döneminden kalma, ahşap çatısı ve direkli düz tavanıyla camilerin en büyüğü olan Esrefoglu Camiidir. 13. yüzyılda yapıldığı sanılan, taş, ahşap, çini ve mozaik süslemeleri olan yapı, Selçuklu sanatının en iyi örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. İlçedeki Esrefoglu Kümbeti, İsmail Aka Medresesi, Kuruçesme Han, Bedesten, Erbaa Höyüğü, Selçuklu dönemi Kızılören Hani ve Kandemir Mescidi, Kız Kalesi önemli tarihi eserlerden birkaçıdır (Arslan vd. 2002).

Turizm ve rekreasyon potansiyeli açısından:

Bölge her mevsim farklı güzelliklere sahip bulunmaktadır. Doga yürüyüşleri gibi aktiviteler için 12 aya varan geniş kullanım olanakları sunar. Günlerin uzadığı, doğanın canlanıp yeniden hayat bulduğu bahar aylarında hala zirveleri karlı olan dağlar, göl ziyaretçilerine büyüleyici manzaraalar sunmaktadır.

Beyşehir, güney ve batısında Toros sıra dağları, doğusunda Erenler, kuzeyinde Sultan Dağları ile çevrili bir kapalı havza durumundadır. Bu havzaya ortasında yeralan 651 km²'lik alandaki Beyşehir Gölü ayrı bir özellik vermektedir. Güney ve batısındaki Toros dağları muhtelif isimler altında yer alırlar. Kartos, Dedegöl, Dumanlı ve Naldöken tepeleri belli başlı silsilelerdir. En yüksek yeri Anamas dağları üzerinde bulunan 2890 m. yüksekliğindeki Dippoyraz Tepesidir. Gölün tesiri ile bölge iklim yönünden etkilenmekte, gölden uzaklaştıkça Orta Anadolu iklim şartları kendisini hissettirmektedir. Göl civarı, çam, sedir, ardıç, köknar ve mese ağaçları ile orman halindedir. İlçenin iklimi Akdeniz ve İç Anadolu iklimi arasında olup, yazları, kurak; kışları ise soğuk geçmektedir (Arslan vd. 2002).

Göl kıyısında yer alan Milli Parkın orman formasyonunu ardıç (*Juniperus sp.*), karaçam (*Pinus nigra*), köknar (*Abies sp.*), sedir (*Cedrus sp.*) ve mese (*Quercus sp.*) türleri oluşturmaktadır (Arslan vd. 2002).

Magaralar; Beyşehir, mağara bilimi ile uğrasan speleologların dikkat ve ilgilerini çekecek zenginlikte magaralara sahiptir. Bunlardan bazıları şunlardır. Çamlık (Körini), dünyanın en büyük mağaralarından olup 9 km. uzunluğunda bir yeraltı dehlizi gibidir. Tabandan su aktığından botla geçilebilir. Derebucak'ta Düden ve Balat mağaraları, Yenidogan Yeraltı dehlizi, Yesildag'da Esekini, Güvercin ve Damla Inleri, Kuruçova'da İnönü ve Köy İnı mağaraları, Başgöze'de 6 km. uzunluğunda İnahir Dehlizi, Yenisarbademli'de Pinargözü mağarası vardır ve içinden su akar. Dünyanın en büyük yeraltı ırmagının Beyşehir Gölü ile Manavgat Çaglayani arasında aktığı belirlenmiştir (Arslan vd. 2002).

MATERYAL VE METOD

Materyal

Bu çalışmada Beyşehir İlçesi ve yakın çevresi araştırma alanını oluşturmaktadır. Göl, içerisindeki adalar ve çevresindeki tarihi değere sahip alanlar doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini etkileyen, yakın çevredeki turizm ve rekreasyonel kullanım açısından önemli potansiyel alanlar da araştırma kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmada ilçe sınırları ve yakın çevresi araştırma alanının sınırlarını oluşturmak üzere seçilmiştir. Çünkü "ilçe" ülkemiz kosulları ve yönetim düzeni içinde gerçek hizmet birimini ifade etmektedir. Gerçekte çeşitli hizmetlerin iletilmesi, götürülen hizmetlerin denetlenmesi ve eksiklerin belirlenmesi, daha alt birimler olan ilçe merkezi, bucak ve köy gibi yerleşmeler arasında ilişkinin en iyi biçimde kurulmasını sağlayan birim ilçedir.

Haritalar üzerinde çalışılırken, araştırma alanı ile çevresi arasında bütünlük sağlayabilmek amacıyla, analizler ilçe sınırının dışına da taşınarak belirlenen pafta ölçüsü olan 1/25000 ölçeğe yürütülmüş, fakat ilçe sınırı haritalar üzerinden geçirilmiştir. Çalışma alanı 24 adet 1/25000 ölçekli paftayı kapsamaktadır.

Bunlar; N26B1, N26B2, N27A1, M26C4, M26C3, M27D4, M27D3, M27C4, M27C3, M26C1, M26C2, M27D1, M27D2, M27C1, M27C2, M26B3, M27A4, M27A3, M27B4, M27B3, M27A2, M27B1, M27B2, L27C4 paftalarıdır.

3560 km² lik bir alan kaplayan çalışma alanı, 890 adet 2x2 km² lik plan kareye ayrılmıştır.

Arastirmada kullanılan haritalar;

M.S.B. Harita Genel Komutanlığı, 1/25000 ölçekli topografya ve halihazır durum haritası.

NASA National Imaginary and Mapping Agency (NIMA 2002) U.S.A den alınan Dijital Yükseklik Modeli (DEM) verileri ve uydu görüntüleri.

Esri firmasına ait Digital Chart of WORLD/TURKEY (DCW 1993) verileri.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1/100000 ölçekli Arazi Kullanım Yetenek Sınıfları ve Simdiki Alan Kullanım Haritaları, Konya İli Arazi Varlığı Raporu.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1/100000 ölçekli Büyük Toprak Grupları Haritası, Konya Verimli-lik Envanteri ve Gübre İhtiyaç Raporu.

M.T.A. Konya İli Maden Haritası.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Konya İli Deprem Haritası.

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü verilerinden elde edilen 1/25000 ölçekli İklim haritaları.

Göl ve yakın çevresine ilişkin Resmi Kurumların çalışma raporları, arazide yapılan yerinde gözlemler ve bu gözlemler sonucu çekilen fotoğraf ve slayt gö-

rüntülerinden de yardımcı materyal olarak yararlanılmıştır.

Metod

Çalışma alanının turizm ve rekreasyonel kullanıma yönelik peyzaj potansiyelinin saptanması için neden seçildiğinin anlaşılması, alanın tanıtılması ve mevcut potansiyel verilerin ortaya konabilmesine ilişkin aşağıdaki analizler yapılmıştır.

A. SWOT analizi: (bir ürünün rakiplerine göre avantajlarının ve dezavantajlarının tespit edilip, işletmenin ürünle ilgili karşılaşılabileceği fırsatların ve tehditlerin önceden saptanarak stratejik pazarlama planlaması yapmasında elde ettiği verileri kullanması yöntemidir. SWOT kelimesi, dört İngilizce kelime, Strengths (Avantajlar), Weaknesses (Dezavantajlar), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmektedir (Avcıkurt vd. 2003).

B. Görsel Kalite Analizi (Yeomans 1983)'e göre; peyzaj analiz prosedürlerinin temel amacı peyzaj değerlendirmesindeki güvenilirliği sağlamaktır. Bu değerlendirmeler;

Element bazlı değerlendirme: Görsel kaliteyi, tercih edilen görsel elemanların varlığı ya da yokluğu olarak tanımlar.

Görsel bazlı değerlendirme: Mevcut manzaradaki peyzaj elementlerine değer biçer.

Alan bazlı değerlendirme: Peyzajdaki farklı alanların, görsel kalite değerlendirilmesinde birden fazla noktadan yapılan değerlendirmedir.

Görsel kalite; çalışma alanında araçla, yaya ya da havadan uçarak yapılan geniş kapsamlı izlenimlerin değerlendirilmesidir. Görsel kalite değerlendirilmesi yedi temel faktöre dayanır.

Bunlar; 1. Morfolojik yapı (arazi formu), 2. Bitki örtüsü (vejetasyon), 3. Su, 4. Renk, 5. Komsu Manzaralar, 6. Enderlik, 7. Kültürel değişikliklerdir. Değerlendirme -3 ila 5 puanları arasında yapılır. Toplamda A sınıfı (yüksek görsel kaliteli) alanların puanı 21-35, B sınıfı (orta görsel kaliteli) alanların puanı 8-20, C sınıfı (Görsel kalitesi çok az ya da hiç olmayan) alanların puanı -14-7 sayısal değer aralığındadır. Burada yapılan değerlendirme tamamen öznel (sübjektif).

C. Rejting Analizi (EPG 1998)'e göre bölgedeki turizm tesisleri ve alt yapısının tespiti ve değerlendirilmesi için 2002 yılında çalışma yürütülmüştür. Değerlendirme birden beşe kadar, beş en yüksek olacak şekilde yapılmıştır. Buradaki amaç; bu sorveyin turizm tesis ve alt yapısının rakamsal olarak ortaya konmasıdır.

D.Turizm Tesisleri Durum Analizi ve Turizm Ürünleri Değerlendirme Analizleri yapılmıştır.

E. Turizm ürünü değerlendirme kriterleri tanımı (ürün-pazar eslesmesi): Ürün-Pazar eslestirilmesi, ürün ve pazar arasında ilişki kuran, kullanımları önem

ya da potansiyeline göre sıralayan turizm araştırma tekniğidir.

Hangi tip turizm ürününün yüksek potansiyelinin olduğunun tespitinde kullanılan ölçütler serisidir. Yöntem; ürün pazar eslesmesi tablosu (28) turizm ürününün aşağıdaki temel (5) adet konu başlığında toplanmasından oluşur.

1. Kar varlığına dayanan aktiviteler,
2. Su varlığına dayanan aktiviteler,
3. Karasal aktiviteler,
4. Turlar.
5. Servisler.

Bütün bu unsurlar kaynağa, pazara ve yöresel kriterlere göre değerlendirilir. Değerlendirme 0 ile 4 arasında yapılır.

0: uygun değil, 1: zayıf, 2: ortalama, 3: iyi, 4: mükemmel.

Bu asama, analizi yapan kişinin her bir turizm ürününe değerlendirilebilir rakamsal bir değer vermesini sağlar ve alana ilişkin özet bilgi verir.

Bu analizle aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Karasal ve suya dayalı aktiviteler en yüksek puanı almıştır.

Tarihi doku ve mesire yerleri en yüksek puanı almıştır.

Havayolu ve demir yoluyla ulaşım eksikliği vardır.

Konaklama tesislerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ancak çevre illerdeki konaklama tesisleri kullanılarak yöre çekim alanı olarak kullanılabilir.

Lokantalar sayıca yetersiz ve düşük kalitelidir.

Yöresel el sanatı ve otantik yiyecek satışı yeterli düzeydedir. Beyşehir yöresinin çok fazla çeşitli turizm ürünü ya da potansiyeli olduğu açığa çıkmıştır. Bunlar yüksek öneme ve potansiyelle sahip kullanımlardır. Pazar değerleri yüksektir.

Temel bes gruptan kara dayanan aktiviteler, ilçe çevresindeki Dedegöl bosta olmak üzere tüm dağlarda uygulanabilir. Potansiyel yüksek olmasına karşın yeterli alt yapı ve yatırım yoktur.

Suya dayanan aktivitelerin potansiyeli, Beyşehir gölünün ve çevre derelerin mevcudiyetiyle çok yüksek çıkmıştır. Bazı basit alt yapı harcamalarıyla turizm pazarından yüksek gelir elde etmek mümkün olacaktır.

Karasal aktivite potansiyeli, 4 mevsime yayılan farklı kullanım tipleriyle hayli yüksektir.

Servisler; ilçe genelinde yüksek potansiyeli olan ancak yeterli ilgiyi görememiş bir kullanım biçimidir. Bireysel kredi imkanlarının sağlanması ve yatırımın özendirilmesi ile ilerisi için yüksek potansiyel vaat etmektedir.

Antalya, Ankara ve Konya hava alanlarına yakın olmasına karşın alana direkt uçuş yoktur. Ticarimüstakil otomobil veya otobüs ile ulaşım çok kolay-

dır. Demiryolu mevcut değildir. İlçe ve yakın çevresinde bisiklet ile ulaşım sağlanabilmekle beraber, göl çevresi gezintisi gibi uzun mesafeli seyahatlerde bisiklet uygun değildir.

İlçe tanıtımı için düzenlenebilecek yarışmalar ve festivaller, alanın ilgi odağı haline gelmesini sağlayacaktır.

Konaklama imkanlarının geliştirilmesi ile, yörede mevcut tarihi dokunun ve doğal güzelliklerin görsel olarak kullanılacağı film platolarının kurulması mümkündür.

Çalışma alanının turizm ve rekreasyonel kullanıma yönelik peyzaj potansiyelinin saptanması için çeşitli yöntemler incelenmiş, bunların birbirlerine karşı avantaj ve dezavantajları irdelenmiştir. Olusabilecek özel durumlar karşısında, aşağıda açıklanan (Yılmaz 2001) tarafından uygulanan yöntemin, en esnek yöntem olduğuna ve tez çalışmasında kullanılmasına karar verilmiştir.

Adi geçen yöntem, çalışma alanının doğal kültürel ve topografik özellikleri dikkate alınarak geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Genel olarak değerlendirme yöntemlerinde ele alınan plan kare sistemi alanın 2km x 2km lik bölümlere ayrılması ve her bir parçanın bağımsız olarak değerlendirilmesini içermektedir.

Ancak değerlendirme yöntemlerinin tamamına yakını, her bir plankarede tek bir unsur varmış gibi hareket etmekte; alan olarak en fazla değere sahip özellik o birim kareyi temsil ederken, birim karedeki diğer unsurlar göz ardı edilmektedir.

Çizelge 1. Alt faktör potansiyelinin saptanmasına ilişkin formül.

$$P_{Af} = \frac{\sum_{n=1}^m r_n \times 100}{A \times n}$$

P_{Af} = Alt faktörün potansiyel değeri
 m = Alt faktör sınıf sayısı
 n = Potansiyel açılarından faktörün sınıf derecesi
 r_n = Kriterin plan karede bulunabilirlik değeri
 A = Kriterin özelliğine göre değişen birim değeri
 100 = Plan kare sabitesi

Çizelge 2. Faktörün potansiyel değerinin saptanmasına ilişkin formül.

$$P_F = \frac{\sum_{i=1}^m P_{Af_i}}{m}$$

P_F = Faktörün potansiyel değeri
 P_{Af_i} = Alt faktörün potansiyel değeri
 M = Toplam alt faktör sınıf sayısı

Yılmaz 2001 tarafından geliştirilen yöntemde ise her plankareye giren tüm unsurlar yüzdelere göre temsil edilmektedir. Yöntemde alt faktörler ve faktörün potansiyel değerinin saptanmasına ilişkin formül

geometrik ortalama esasına göre sınıflandırılmış ve Çizelge 1 ve 2'de verilmiştir.

Yukarıdaki matematiksel değerlendirmeye ilişkin formüllere göre değerlendirilemeyen ancak doğal ve kültürel varlıkların içinde bulunabilirliklerine göre değerlendirilen alt faktörler varlık ve yokluk durumuna göre ölçümlendirilmiştir.

Turizm ve rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesinde de geometrik ortalama esasına dayalı sınıflandırma kullanılacaktır.

Yöntemin uygulanması

Arastırma alanının turizm ve rekreasyonel kullanımına yönelik peyzaj potansiyeli, 890 adet plan karede, her bir plan karenin 15 kriter yönünden ayrı ayrı analizi ile saptanmıştır.

Buna göre araştırma alanını kapsayan plan karelerin tümünde on binlerce matematiksel işlem gerçekleştirilmiştir.

Bu işlemler için MS.Excel'de özgün olarak hazırlanmış olan bir formül kombinasyonu kullanılarak sonuçlar database ortamında Arcview yazılımına aktarılmıştır.

Bu işlemlerin CBS aracılığıyla gerçekleştirilmesi; elde edilen sonuçların çok daha hızlı ve doğru olmasını sağlayacaktır.

Yöntemin alana uygulanmasında özgün bir çalışma olarak MS.Excel yazılımının veri dosyalarının analizinde ve hesaplanmasında Arcview yazılımıyla birlikte kullanılması gereken süreyi kısaltmış ve sonuçların %100 doğruluk oranıyla elde edilmesini sağlamıştır.

Her plan karede gerek doğal gerekse kültürel yapıya ilişkin potansiyelin 100 tam değer üzerinden ifade edilebilmesi için alt faktör ya da faktörlerin ölçüm sonucu alacağı en yüksek değer 100 olarak kabul edilmiştir ki formüllerin oluşturulmasında bu değer, plan kare sabitesi yani birim değer olarak kullanılmıştır.

Çizelge 3. Geometrik ortalama esasına göre yapılan sınıflandırma.

n	Birim Deger	Potansiyel Deger	Geometrik Ortalama	
1	100/1	100		
2	100/2	50	100-51	Çok
3	100/3	33		Yüksek
4	100/4	25	50-34	Yüksek
5	100/5	20	33-26	Orta
6	100/6	17	25-21	Düşük
7	100/7	14	21<	Çok Düşük
8	100/8	13		
9	100/9	11		

İncelenen alt faktörlerin sınıflandırma derecesi (n) 1 ve plan karede ölçüm değeri; alan olarak 4 km^2 ($2 \times 2 \text{ km}$), uzunluk olarak $2\sqrt{2} \text{ km}$ ($2 \times 2 \text{ km}$ plan karedeki

en uzun kenar olan köşegen uzunluğu) ve üzerinde ise potansiyeli 100, ölçüm değerleri aynı olmak üzere sınıf derecesi 2 ise potansiyeli 50 olarak elde edilmiştir.

Geometrik ortalama esasına göre yapılan bu sınıflandırma aşağıdaki çizelgedeki gibidir.

Plan karelerde ölçümlendirilemeyen özellikler, bulunabilirliklerine ve yoğunluklarına göre değerlendirileceklerdir. Örneğin, bir plan karede tarihi ya da arkeolojik bir eser varsa o plan kare en üst değer olan (+100) birim değerini almıştır.

Çalışma alanında turizm ve rekreasyonel kullanımına yönelik; iklim potansiyeli, hidroloji potansiyeli, topografik yapı potansiyeli, toprak potansiyeli, ulaşım potansiyeli, kültürel ve tarihi potansiyeli ayrı ayrı saptanmıştır, hepsinin toplamının aritmetik ortalaması her bir birim plan kare için turizm ve rekreasyona yönelik peyzaj potansiyel değerini vermiştir.

ARASTIRMA SONUÇLARI VE TARTISMA

“Beyşehir Gölü’nün doğal dengesinin bozulmasına sebep olan faktörlerden biri; DSI tarafından tarımsal amaçlı olarak asiri su alımı nedeniyle göl su seviyesinin sürekli azalma eğiliminde olmasıdır. Göle akıtılan sanayi ve kanalizasyon atıkları, göl çevresindeki tarım alanlarında yapılan zirai ilaçlama ve gübreleme faaliyetleri, kum kaçakçılığı, asiri su alımı nedeniyle sazlık alanların ve buna bağlı olarak da su kusharının beslenme ve barınma alanlarının yok edilmesi, erozyon sonucu gölün siltasyonla dolması, asiri ve bilinçsiz avlanmanın ise doğal dengenin bozulmasına neden olan diğer sebeplerdir”. Bunun önleniminin alınabilmesi için DSI tarafından su alımına kısıtlama getirilmesi gerekmekte ve göl yüzeyi üst su kotunun sabitlenmesi için İlçe belediyesi ve DSI arasında protokol imzalanmalıdır. Çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için denetleme faaliyetleri genişletilmeli ve personel takviyesi yapılmalıdır.

Gölün batimetrik haritasının yapılarak, göle gelen suyun belirlenmesi ve buna bağlı olarak belirlenecek su miktarlarının tespit edilmesi gerekmektedir. Göl çevresindeki sanayi ve kanalizasyon atıklarının, aritma üniteleri kurularak arıtılması, göl havzasına giren alanlarda yapılan zirai ilaçlama ve gübreleme faaliyetlerine sınırlama getirilmesi veya başka yöntemler aranması şarttır. Ayrıca, su seviyesinin belirli bir seviyede tutularak sazlık alanların yok olmasının önlenmesi, asiri ve bilinçsiz avlanmanın önlenerek yaban hayatı dengesinin korunması, göl havzasının hidrolojik amaçlı olarak zaman geçirilmeden ağaçlandırılması ve gölü besleyen derelerin ıslah edilmesi gerekmektedir.

Resmi ve özel otoritelerin, tutarlı ve etkili bir çevre koruma çalışması yapabilmesi için konuyla ilgili kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliğinin sağlam temellere oturtulması gereklidir. Ayrıca, sadece öneriler ve tavsiyeler şeklindeki çözümlere yaptırım gücünün de eklenmesi şarttır. Aynı zamanda merkezi ve

yerel düzeyde iletişimi sağlayabilmek için yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve işlemlerin bürokratik engellere takılmadan hızlandırılması gereklidir.

Beyşehir Gölünün uluslar arası anlaşmalara göre A sınıfı sulak alan olması dolayısıyla global düzeyde maddi ve akademik destek sağlanabilir.

Resmi ve özel otoritelerin bünyesinde, konusunda uzman teknik personelin bulunması, göl ve çevresinde düzenli ölçüm ve denetim yapabilecek donanımın sağlanması, sorunların ortaya çıkmadan önce kontrol altına alınmasını sağlayacaktır. Bu konuda yerel yönetimlerin yetkilerini düzenlemek, korunacak alanlara en yakın yetkili kurum olmaları açısından en mantıklı çözüm olacaktır.

İlçede bulunan Milli Parklar Mühendisliğinin araç ve teçhizat konusunda yeterli bir düzeye getirilmesi (arazi araçları, zodyak botlar, gözlem ve ölçüm cihazları, vb.), bölgede çalışma yapmak isteyen akademisyenlere daha rahat bir çalışma ortamı hazırlayacaktır.

Belirli bir mevzuata dayansa bile her koruma kararını başarılı bir uygulama olarak kabul etmek mümkün değildir. Koruma kararı, insanlığın kullanacağı doğal kaynakları koruma-kullanma dengesine uygun olarak değerlendiren, geçmişin kültür ve doğa varlıklarını geleceğe taşıyan, yani koruyarak kullanan, geliştirerek koruyan bir anlayışı kapsamı gerekir. Planlama kararı olmayan, olsa bile ekolojik değerleri esas almayan insanlığın bilgisine, görgüsüne ve kullanımına adeta yasaklanan alanları ve değerleri çevre koruma alanı veya korumacılık olarak kabul etmemek gerekir.

Bir bölgeyi koruma altına alarak kullanımını belirlerken asıl önemli olan faktör, yöre halkı basta olmak üzere çevre eğitimidir. Diğer bilimsel ve teknik korumacılığın yanında, bunlar kadar önemli olan çevre eğitimi olumlu sonuçların alınmasını hızlandıracaktır. Bölgede bulunan Selçuk Üniversitesi Meslek Yüksek Okuluyla işbirliği yapılarak yöre halkının eğitimi ve bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Bölgeye yoğun olarak gelen ziyaretçiler-turistler içinde kitapçık, broşür, uyarıcı levhalar ve eğitilmiş turist rehberleri ile yörenin tanıtılması ve ziyaretçilerin bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Bölgenin karşılaştığı en önemli kirlilik faktörlerinden biri olan silah fabrikalarının basta olmak üzere kaynaklanan kati ve sanayi atıkları konusunda ilk etapta yönetim bazında çözümler üretmek gereklidir. Atıkların geri kazanılması ve çevreye zarar vermeden yok edilmesi bu yönetimin ilkelerini oluşturmaktadır.

Bölgede yapılacak turistik tesisler basta olmak üzere tüm yatırım alanlarının doğayı bozmayacak şekilde yapılması ve bu amaçla bölgede herhangi kalıcı bir tesis yapılırken Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporunun hazırlanması istenmelidir. Turistik tesislerin alt yapılarının çevrede kirlenme yaratmaması için, kurulma aşamasından itibaren denetlenmesi gereklidir.

Su kuslarının yasama için kritik habitat oluşturan basta adalar olmak üzere alanların, her türlü kullanımını sınırlayarak bir çeşit dokunulmaz alan oluşturabilmelidir. Bunun anlamı, kontrollü tarımsal faaliyetler ve otlama, rehberli turizm ve bilimsel araştırmalar gibi amaçlar dışında herhangi bir harekete izin vermemektir.

Hassas bir ekolojik dengeye sahip olan göl-kanal sisteminin, içerisinde barındırdığı bitki ve hayvan yaşamını da dikkate alarak, görsel değerlerin asiri kullanım ve kirlilikten korunması, peyzaj özelliklerinin sürekliliği için gereklidir. Bilimsel zenginliklerin çoğu kimse tarafından bilinmediği veya sonradan anlaşıldığı bu tür alanlarda ilk etapta ilgi çeken, doğal görsel uyum ve güzel sürprizlerle değişen peyzajlardır. Bu nedenle, çevre temizliği, ağaç kesimi, sazlıkların yakılması, gölden kum çekilmesi konusunda daha hassas davranmalı ve yanlış kullanımların engellenmesi sağlanmalıdır.

Alanın mevcut bitki örtüsünün özellikle endemiklerinin, koruma altına alınması ve kontrollü kullanımına yönelik alanların belirlenmesi açısından yörede ayrıntılı bir haritalamaya gidilmelidir. Bitki türlerinin, uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) tarafından belirlenen tehlike sınıflandırmasına göre değerlendirilip, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olanlarının yakın izlemeye alınması gereklidir.

Beyşehir Gölü ve yakın çevresi büyük ölçüde piknik, balıkçılık doğa yürüyüşü, avcılık ve plaj aktivitelerinin ön plana çıktığı rekreasyonel kullanım ilkesi temelinde yönetilmeye çalışılmaktadır. Yapılan bu değerlendirmelerin isigi altında, bugüne kadar peyzaj değerleri tam olarak tespit edilmemiş olan ülkemizin, zengin doğal ve kültürel peyzaj değerlerine sahip olan Beyşehir yöresinde peyzaj potansiyelleri açısından koruma ve kullanıma yönelik farklı çözümler önerileri geliştirilerek, uzun vadede yapılacak olan çalışmalara ışık tutulması amaçlanmıştır.

Dagcılık faaliyetleri, doğa yürüyüşü, tirmanışlar, kamp faaliyetleri, amatör avcılık faaliyetleri, doğa sporları (yaz-kış), yamaç parasütçülüğü, mağaracılık, kus gözlemciliği ve botanik faaliyetler, kısaca tüm doğa sporlarını barındıracak imkanlara sahip dağlarla çevrili bir alan yörenin bu imkanlarının rasyonel değerlendirilebilmesi için tesisleşme biran önce gerçekleştirilmelidir.

Yakın çevre kentlerde bulunan ve yoğun çalışma temposundan bunalan insanların doğa hasretini giderecek essiz ormanları, doğal plajları, harika kıyı seridi ve doyumsuz manzaraları içindeki yöre, çevre iller için bir vaha olarak değerlendirilebilir.

Dagcılık, doğa yürüyüşü, rüzgar sörfü, mağaracılık, yamaç sörfü, tirmanma, bisiklet turu, sağlık turizmi, kamping alanları, gibi tüm doğa sporlarını yapabileceğiniz bu turizm cenneti sadece etkin bir yönetim sürecini gerektirmektedir.

Yörede doğa sporları olarak yapılabilecek faaliyetlerden bazıları; yamaç parasütü (parapant) (Dedegöl dağlarının eteğinde bulunan Anamas Yaylarında), dağcılık, dağcılık parkuru (Dedegöl Dağları, Anamas dağları, Akdağ, Sultan dağı), dağ kis tırmanışı, her düzeyde kaya tırmanışı, alpinizm turu, jeep safari turu, trekking parkurları (doğa yürüyüşü), dağ gölü kampçılığı, atlı doğa yürüyüşü (havking turizmi), kamping, dağ bisikleti, su sporları, kamaran, rüzgar sörfü, göl kanosu gibi doğa sporları için oldukça elverişli bir konuma sahiptir.

Yörede bulunan yaylalarda bol su kaynakları vardır. Yöre halkı ve göçerler tarafından otlak ve dinlenme yeri olarak kullanılmaktadır. Çevresi dağlarla kusatılmış yemyesil bir düzlük oluşturan bu yaylalar halihazırda sadece yöre halkı tarafından değerlendirilmektedir. Yeterli tanıtım faaliyeti ve tesisleşmeyle yöre yaylalarının doğa sporları ve piknik alanı olarak değerlendirilmesi, trekking faaliyetinde bulunanlar için bir mola yeri olma özellikleri canlandırılabilir.

Beyşehir Gölü Milli Parkı, Hacı Akif Adası Milli Parkı ve Kız Kalesi adası, Ornitoloji turizmi (kus gözlemciliği) için, zengin bitki örtüsü, yaban hayatı ve seyrine doyum olmayan doğal güzellikleri ve çekicilikleriyle meraklılarını beklemektedir. Çevresi çok zengin bitki örtüsüyle çevrilidir. Yabanî ördekleri ve diğer av hayvanları yaşamaktadır. Beyşehir Gölü, Kasaba ve çevresinde birçok kus türü bulunmaktadır. Beyşehir Gölü Milli Parkı, Hacı Akif Adası Milli Parkı ve Kus Cenneti adası, Dedegöl Dağları, Anamas yaylaları ve mağaraları foto safari turizmi ve doğa fotoğrafçılığı için iyi bir kaynak oluşturmaktadır.

Kurucuova Kasabası ve diğer ormanlık alan sınırları içinde bol miktarda yaban av hayvanı bulunmaktadır. Bu bölgeler av-safari turizmi için potansiyel alanlardır. Ormanlarda yaban domuzu, tavşan, keklik gibi av hayvanları bulunmaktadır. Beyşehir Gölü ise, balık tutkunları için çok önemli bir kaynak değer teşkil etmektedir. Bu av hayvanlarından bazıları: Sazan ve Levrek balıkları, yaban ördeği, yaban kazı, karabaktır.

Çevik 2003'e göre çalışma alanının biyolojik çeşitlilik açısından önemi büyüktür. Göl ve çevresinin biyolojik çeşitliliğini, yörenin iklimsel ve jeolojik yapısı belirlemektedir. Gölün de dahil olduğu bölge, Toros Dağları'nın devami olan yükseltilerin etkisiyle içerilere sokulan Akdeniz iklimiyle Orta Anadolu'nun bozkır iklimi arasındaki geçiş noktasında kalmaktadır. Bu iklimsel ve jeolojik durum, göl ve çevresinin ekolojik özelliklerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Yöre, bu özellikleri nedeniyle iki ekolojik bölge içerisinde kalmaktadır. Batı ve güneybatı kısımları Güney Anadolu ve Ortadoğu İgne Yapraklı ve Yaprak Döken Dağ Ormanları Ekolojik Bölgesi (no: 165), kuzey ve doğu kısımları ise İç Anadolu Yaprak Döken Ormanları Ekolojik Bölgesi (no: 18)'nin içerisinde. Diğer yandan göl, sulak alanlar açısından bakıldığında da, Akdeniz Ekolojik Bölgesi (no:123) ve daha özel ola-

rak da Anadolu Tatlısu Ekolojik Bölgesi (no: 195)'nde yer almaktadır. Beyşehir Gölü Milli Parkı, Hacı Akif Adası Milli Parkı, Dedegöl Dağları, Anamas yaylaları çok çeşitli ve nadir bulunan bitki türlerini barındırmaktadır. Bu bölgeler botanik turizmi (bitki inceleme) faaliyetleri için eşsiz kaynaklara sahiptir. Bitki türleri içinde Göbek Mantarı (Kuzu Göbeği - Morchella) toplanması önemli bir yer tutmaktadır.

Göl kenarında dinlenme imkanı olup gölde sazan, levrek gibi balık türleri, yaban ördekleri, karabatak, meke gibi kus türleri de bulunmakta, kontrollü avlanma yapılabilmektedir. Ayrıca Beyşehir Gölü Milli Parkı, Hacı Akif Adası Milli Parkı, Anamas Yaylaları ve kurucuova kamp ve karavan turizmi için elverişlidir.

Çalışma alanında; Pinargözü, İnönü, Köyünü gibi önemli özelliklere sahip mağaralar bulunmaktadır. Kurucuova kasabası ve çevresinde önemli mağaraların yer alması nedeniyle yöre mağaracılar için zengin bir kapalı doğa müzesidir. Bilinen kadariyle 20 km²'lik bir alanda 6 tane (belki de daha fazla) mağara bulunmaktadır. Bazı mağaralar, adalarda bulunmakta ve söylentilere göre bu mağaralarla gölün altından birbirlerine ulaşabilmektedir. Mağara turizmi sayesinde uluslararası arenada tanıtım yapılması kolaylaşacaktır.

Konya'nın Beyşehir ile Derebucak ilçeleri arasında bölge, mağara turizmi açısından çok önemli bir potansiyeli barındırmasına rağmen, keşfedilen mağaralar gerekli ilgi gösterilmediği için yıllardır değerlendirilememektedir. Toros Dağları'nın diğer tarafındaki Antalya gibi mağara ve düden cenneti olan bu coğrafya, Türk Mağaracılar Derneği ve bu derneğin işbirliği yaptığı uluslararası kurum ve uzmanlar tarafından spor, turizm ve kamp gibi aktivitelere uygun özellikleri tasimaktadır. Çağlayan, düden ve sarkit-dikitlerin bulunduğu, ayrıca 9 kilometrelik uzunluğu ile dünyanın en uzun mağaralarından sayılan Körükünün'de Hz.İsa ve havarilerinin duvar resimleri yer almaktadır. Yüksekliği ortalama 5 metre olan mağarada daralan yerlerde tırmanmak gerekirken, tabandan su aktığı için botla gezilebilen son derece özgün bir oluşumdur.

Çalışma alanının önemli bir bölümünün doğal sit korumasında bulunmasının turizm için gereken altyapı yatırımlarına engel teşkil ettiği bilinmektedir. Bunun için Konya Valiliği ve ilgili kuruluşlarca yürütülen Göl Master Planı çalışmalarının kısa sürede tamamlanması beklenmektedir. Bu sayede yörenin turizm yatırımlarına açılması için önemli bir adım atılacaktır.

Beyşehir Belediyesi, Beyşehir-Antalya Karayolu üzerinde Iskender Mevkii'ndeki 108 bin metrekarelik bir arsaya Fenerbahçe Spor Kulübüne, spor tesisi yapmak üzere teslim etmiştir. Çalışma alanındaki uygun iklim koşulları ve temiz hava sayesinde kulüp sporcuları kamp çalışmalarını ilçede sürdürebileceklerdir. Diğer spor kulüplerinin de bu yönde talepleri olduğu takdirde yörede spor turizmi faaliyetleri gelişebilecektir.

Bu çalışma ile Beyşehir İlçesi ve yakın çevresindeki turizm ve rekreasyon olanakları ve yörede yapılacak çalışmalar için envanter - bilgi veri tabanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışma alanının doğal ve kültürel özellikleri matematiksel bir değerlendirilme yöntemiyle bilgisayar ortamında koordinat sistemleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir, bu kapsamda verilerin uluslararası alanda değerlendirilebilmesinin önü açılmıştır. Kullanılan formüllerin MS. Excel yardımıyla değerlendirilmesi analiz sürecini kısaltmıştır. Farklı bakış açılarına göre formüllerle tez çalışmasının içeriğinde yer verilmesiyle benzer çalışmaların kolaylıkla gerçekleştirilebilmesi sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- Arslan, M., Güngör, S., 2002. Beyşehir Gölü Yakın Çevresinin Koruma Kullanım Kararları Açısından İrdelenmesi. 18-20 Eylül 2002. Su Havzalarında Toprak ve Su Kaynaklarının Korunması, Geliştirilmesi ve Yönetimi Sempozyumu. Mustafa Kemal Üniversitesi. Antakya.
- Avcıkurt, C., Köroğlu A., Doğdubay, M. 2003. Alternatif Turizmin Planlanmasında SWOT Analizinin Uygulanması. Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı. 3-4 Mayıs 2003. Çankırı.
- Çevik, M., 2003. Beyşehir Gölü'nün Akılcı Kullanımına Doğru. Doğal Hayatı Koruma Derneği. Ankara.
- DCW, 1993. Digital Chart of the World. Environmental Systems Research Institute, Inc. (ESRI) Product Originally Developed for the US Defense Mapping Agency (DMA) Using DMA Data. Pennsylvania State University Libraries. USA.
- DPT. 2001. Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Devlet Planlama Teskilatı, Nisan 2001. Ankara. (DPT.2589-ÖİK.601)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/turizm/oik601.pdf>
- Durgunay, D., 2001. Turizm Coğrafyası. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği. Coğrafya 2001. Yayın No. TUSIAD-T/2001/06-302. ISBN : 975-8458-18-3. İstanbul.
- EPA., 2000. A method to quantify environmental indicators of selected leisure activities in the United States. EPA-231-R-00-001. EPA Office of Policy, Economics and Innovations. <http://www.epa.gov/ispd/leisure.pdf>.
- EPG 1998. Prince George Region Tourism Development Opportunity Analysis. Economic Planning Group (EPG).
http://www.pgrdc.bc.ca/tourism_report/report.pdf. Canada.
- Hasgüler, A., 2003. Peyzaj Değerleri ve Yat Turizmi Etkilesiminin Ekolojik Açısından Gökova Körfezi Örneğinde İncelenmesi. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- IISD, 1997. The Effects of Climate Change on Recreation and Tourism on the Prairies. Prepared by the International Institute for Sustainable Development (IISD). Draft Report March'97. http://iisd.ca/pdf/recreation_climate.pdf. Canada.
- Karaküçük, S., 1999. Rekreasyon. Bos Zamanları Değerlendirme. Üçüncü Basım. ISBN: 975-581-048-X. Kirali Matbaası. Bağırhan Yayınları. Ankara.
- NIMA, 2002. National Imaginary and Mapping Agency. Digital Terrain Elevation Data (DTED) and Digital Elevation Model (DEM) Turkey. Lower Left: 37.370833 N 31.091667 E. Upper Right: 37.995833 N 32.341667 E. 10 Meter Resolution Digital Orthorectified Imagery D01-10M. CNES/SPOT Image 1992-1994. N.A.S.A. USA.
- Pearce, D. G., 1992. Alternative Tourism: Concepts, Classifications, and Questions. Tourism Alternatives. Potentials and Problems in the Development of Tourism. Page: 23-26. ISBN: 0-471-94881-0. UK.
- Sertkaya, S., 2001. Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Doktora Tezi. Ankara.
- Wittrock, V., Wheaton, E.E. 1992. Saskatchewan Agroecosystems and Global Warming in Wheaton, E.E., V. Wittrock and G.D.V. Williams, (eds.) Saskatchewan in a Warmer World: Preparing for the Future. Saskatoon: Saskatchewan Research Council, Publication No. E-2900-17-E-92. Canada.
- Yeomans, W., 1983. Visual Resource Assessment. A User Guide. MOE Manual 2. ISSN 0821-0640; 2. Ministry of Environment. Victoria B.C. Canada.
- Yılmaz, B., 2001. Bartın İli ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara.